

Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörü'dür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanıdır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Küreselleşmenin **yönetilmesi**

Küreselleşme kazananların yanı sıra kaybedenler de yarattı. Başta ABD, Avrupa ve Japonya olmak üzere yüksek gelirli ülkelerde **en çok kaybedenler,** gelişmekte olan ülkelerdeki düşük ücretli işçilerle etkin bir şekilde rekabet edecek eğitimin eksikliğini çeken işçiler. En büyük darbe alanlar ise zengin ülkelerdeki üniversite eğitimi olmayan işçiler.

En önemli güçlerin her ekonomiyi yerel değil küresel olarak etkilediği bir çağda yaşıyoruz. "Dışarıda" Çin'de, Hindistan'da ve başka bir yerde olanlar, Amerika Birleşik Devletleri gibi büyük bir ekonomiyi bile güçlü şekilde etkiliyor.

Ekonomik küreselleşme, elbette ki internet ve mobil telefon hizmeti gibi gelişmiş teknolojilerin hızla yayılması dâhil, dünya için bir takım büyük faydalar da sağladı. Pek çok gelişmekte olan ekonomideki yoksulluğu da keskin bir şekilde azalttı. Aslına bakılırsa dünya ekonomisinin yalnızca bu nedenden dolayı açık ve birbirine bağlı kalmaya devam etmesi gerekli.

Ancak küreselleşme, ele alınması gereken büyük sorunlar da yarattı. İlk olarak, dünya üzerindeki vergi sığınaklarının hızla artması sayesinde, vergi kaçakçılığının kapsamını genişletti. Çok uluslu şirketlerin, vergilerinin adil ve rasyonel bir payının ödemekten kaçınmak için daha önce olduğundan çok daha fazla fırsatları var.

Dahası, küreselleşme kazananların yanı sıra kaybedenler de yarattı. Başta ABD, Avrupa ve Japonya olmak üzere yüksek gelirli ülkelerde en çok kaybedenler, gelişmekte olan ülkelerdeki düşük ücretli işçilerle etkin bir şekilde rekabet edecek eğitimin eksikliğini çeken işçiler. En büyük darbe alanlar ise zengin ülkelerdeki üniversite eğitimi olmayan işçiler. Böyle işçilerin milyonlarcası işlerini kaybetti. İşlerini koruyanlar da ücretlerinin hiç ilerlemediğine veya düştüğüne tanık oldu.

KÜRESELLEŞME BULAŞICILIĞI ARTIRIYOR

Küreselleşme, bulaşıcılığı da arttırdı. 2008 mali krizi Wall Street'de başladı fakat hızla tüm dünyaya yayılarak, bankacılık ve finans alanında küresel işbirliği ihtiyacına dikkat çekti. İklim değişikliği, bulaşıcı hastalıklar, terörizm ve sınırları kolaylıkla aşan diğer belalar da benzer bir küresel cevap bekliyor.

Bu yüzden, küreselleşmenin ihtiyacı, akıllı hükümet politikalarıdır. Hükümetler, gençlerin küresel rekabetle karşılaşmaya hazır olmalarını sağlamak için yüksek kaliteli eğitimi özendirmelidir. Modern altyapılar inşa edip, bilim ve teknolojiyi özendirerek verimliliği artır-

malılar. Ayrıca, başta finans ve çevre olmak üzere, ekonominin, bir ülkedeki sorunların dünyanın başka yörelerine de kolayca sıçrayabileceği alanları düzenlemek için küresel çapta işbirliği yapmaları gerekir.

Küreselleşme çağında son derece etkin hükümet ihtiyacı, yeni kitabım Uygarlığın Bedeli'nin ana fikri. Kısaca anlatılacak olursa, günümüzde daha az değil, daha fazla devlet yönetimine ihtiyacımız var. Ancak devlet yönetimi aynı zamanda, birbirine geçmiş dünya ekonomisinin oluşturduğu özgün güçlükler doğrultusunda modernleştirilmek zorunda.

Uygarlığın Bedeli'ni, ABD hükümetinin, 1970'lerde Amerika'nın ekonomisini etkilemeye başladığından beri küreselleşmenin güçlüklerini anlamayı ve cevap vermeyi başaramamış olduğu kanaatiyle yazdım. Küreselleşmeye eğitim, altyapı ve teknoloji alanında daha fazla kamu harcaması yaparak cevap vermek yerine, Ronald Reagan, 1980'de kamu harcamalarını kesme ve vergi indirimleri vaadiyle başkan seçildi.

EKONOMİK EŞİTSİZLİK YÜKSELDİ…

ABD, 30 yıldır yanlış yönde ilerliyor, ekonomiyi ve işgücünü modernleştirmek için gereken yatırımları teşvik etmek yerine, dâhili ekonomide kamunun rolünü azaltıyor. Zenginler, devasa vergi istisnaları alarak kısa vadede fayda sağladı. Yoksullar iş kayıpları yaşadı ve kamu hizmetlerinde kesintilerle karşılaştı. Ekonomik eşitsizlik, Büyük Buhrandan beri görülmemiş bir seviyeye yükseldi.

Bu olumsuz trendler, iç politikalar tarafından daha da vahimleştirildi. Zenginler, servetlerini iktidar üzerindeki kontrollerini artırmak için kullandılar. Başkanların ve kongre üyelerinin pahalı kampanyalarını finanse ettiler ki başkanlar ve kongre üyeleri, genellikle toplumun geri kalanının aleyhine, zenginlere yardım etsinler. Zenginlerin politik sistemin kontrolünü ele geçirdikleri (veya üzerindeki kontrollerini güçlendirdikleri) aynı hastalık belirtisi, şimdi de pek çok başka ülkeyi etkiliyor.

Ancak dünyanın dört bir yanında, insanların, hükümetlerin diğer herkesi göz ardı ederken zenginlere hizmet etmesinden bıkıp usandıklarına ilişkin güçlü işaretler var. Daha fazla sosyal adalet için giderek artan çağrılar başladı. Tunus ve Kahire'deki ayaklanmalar ilk önce Arap Baharı olarak adlandırıldı çünkü Arap dünyası ile sınırlı kalacak gibi göründüler. Fakat daha sonra Tel Aviv'de, Santiago'da, Londra'da ve şimdi ABD'de bile protestolar olduğunu gördük. Bu protestolar başta ve en çok, oligarşinin yozlaşmış politikası yerine daha fazla katılımcı politika çağrısında bulundu.

KÜRESEL EKONOMİNİN ESENLİĞİNİN ANAHTARI

Dahası, ABD Başkanı Barack Obama yavaş yavaş sola doğru kayıyor. İdaresinin şirket lobicilerini şımarttığı üç yılın ardından Obama nihayet zenginlerin daha fazla vergi ödemesi gerektiğini vurgulamaya başladı. Bu, döneminin sonlarına rastladı ve 2012'deki kampanyaya katkıları karşılığında zenginlerin ve Wall Street'in tarafını tutmayı sürdürebilir ama Obama'nın daha adil bir bütçe politikasını savunacağına dair bir umut ışığı da var.

İspanya, Danimarka ve Yunanistan dâhil bir takım Avrupa hükümetleri de aynı yönde ilerliyor gibi gözüküyor. İspanya, yakın zamanda yüksek net değeri olan mükelleflere yeni bir servet vergisi getirdi. Danimarka, zenginler üzerindeki yeni vergilerle finanse edilen daha yüksek kamu harcamasını taahhüt eden merkez sol bir hükümeti seçti. Yunanistan da, genişleyen mali açığını kapamak için yeni bir emlak vergisini onayladı.

Avrupa Komisyonu da yılda 75 milyar dolar civarında gelir getirecek yeni bir Mali İşlem Vergisi (MİV) çağırısında bulundu. Komisyon nihayet Avrupa'nın mali sektörünün düşük vergilendirildiği görüşünü kabul etti. Yeni MİV, Avrupa'da, özellikle de büyük ve nüfuzlu bankacılık sektörü ile Birleşik Krallık'ta, yine de siyasi muhalefet ile karşılaşabilir fakat en azından daha fazla vergi adaleti ilkesi Avrupa gündeminin en tepesinde yer alıyor.

Bugün Avrupa'nın en başarılı ekonomileri İskandinavya'da. Bu ülkeler, ileri düzeyde kamu hizmetlerini finanse etmek için yüksek vergileri kullanarak, yüksek refah ile sosyal adaleti ve çevresel sürdürülebilirliği dengelediler. Günümüzün küreselleşen ekonomisinde esenliğin anahtarı budur. Şimdi dünyanın daha fazla yöresinde, özellikle de gençler arasında, bu yeni gerçeklik kabul görmeye başlıyor.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.
www.project-syndicate.org

Dünyanın dört bir yanında, insanların, hükümetlerin diğer herkesi göz ardı ederken zenginlere hizmet etmesinden bıkıp usandıklarına ilişkin güçlü işaretler var. Daha fazla sosyal adalet için giderek artan çağrılar başladı. Tunus ve Kahire'deki ayaklanmalar ilk önce Arap Baharı olarak adlandırıldı çünkü Arap dünyası ile sınırlı kalacak gibi göründüler.